

LIITO

1/09

Liikunnan ja Terveystiedon Opettaja

Liikuntarajoite ei
ole liikunnan este

**Oppilaiden
erilaisuus haasteena**

Teemana erilainen oppija

Opettajan arki on erilaisuuden kohtaamista

Työ erilaisten oppijoiden kanssa on yksi opettajan ammatin suurista haasteista. Opettajan tulisi tunnistaa lasten ja nuorten yksilöllisiä tarpeita ja kiinnostuksenkohteita sekä pyrkiä vastaamaan näihin opetuksessaan sekä opetussisältöjä että menetelmiä kehittämällä.

Viimeaikaiset koulutusselvitykset kertovat, että lasten ja nuorten ongelmat ovat moninaisempia kuin aikaisemmin ja ne heijastuvat väistämättä myös koulunkäyntiin. Erityisopettajia tarvitaan lisää, mutta sen lisäksi jokaisen tulevan opettajan tulisi saada entistä paremmat eväät erilaisten lasten ja nuorten ongelmien käsittelyyn. Toinen erityisesti pääkaupunkiseudun ja muiden kasvukeskusten opettajia koskeva haaste on yhteiskunnan ja koulun monikulttuuristuminen ja maahanmuuttajapilaat. Opettajilla tulisi olla valmiuksia vastaan ottaa uusia oppilaita sekä auttaa heitä sopeutumaan uuteen maahan, kouluun ja oppilasryhmään. Opettajien peruskoulutuksen kehittämisen lisäksi tarvitaan täydennyskoulutusta, jonka tulisi olla kaikkien opettajien ulottuvilla.

Opettajan työ edellyttää korkean eettisen vastuun sisäistämistä

Erilaisuutta kohdatessamme joudumme väistämättä eettisten kysymysten äärelle. Haluan ko huomata ja tunnistaa oppi-

laita, jotka tarvitsisivat erityistä tukea tai kannustusta? Onko minulla riittävästi aikaa heille, vai keskustelenko mieluummin opettajanhuoneessa tai hyvin pärjävien oppilaiden kanssa? Ja ennen kaikkea, mitä olen valmis tekemään erilaisten oppilaiden hyväksi? Olenko valmis näkemään vaivaa opetuksen eriyttämiseen, henkilökohtaisten opetussuunnitelmien pohtimiseen, uusien opetusmenetelmien tai sovellusten kehittämiseen? Entä olenko hakenut riittävästi apua eri tahoilta (erityisopettajat, terveydenhoitaja, oppilashuoltoryhmä jne.) ja pyrkinyt sitä kautta hakemaan ratkaisuja, jotka edistävät oppilaiteni hyvinvointia ja mahdollisuuksia osallistua opetukseen?

Näiden ”hengästyttävien” (jopa moralisoivien) kysymysten jälkeen on hyvä todeta, että kukaan opettaja ei ole kaikkivoipia, eikä meidän ole mahdollista ratkoa kaikkien oppilaiden ongelmia, vaikka niin haluaisimmekin. Riittää siis, että teemme oman parhaamme ja toimimme niiden voimavarojen ja resurssien puitteissa, joita käytössä on. Valitettava arjen realismia on se, että jonkun oppilaan kohdalla kehityksen suunta ei syystä tai toisesta käänny ylöspäin, vaikka koulussa on yritetty kaikin mahdollisin keinoin häntä auttaa. Vaikka elämä ei aina tunnu reilulta ja oikeudenmukaiselta, omaa panostaan oppilaiden hyvinvoinnin edistäjänä ei kannata unohtaa, eikä väheksyä. Toisinaan opettajan lyhyt kysymys: ”Mitä kuuluu?” voi pelastaa jonkun oppilaan päivän ja ehkä enemmänkin.

Ryhmäkoot ja resurssit vihdoin kuntoon?

Yksi tärkeä lähtökohta erilaisten oppilaiden kohtaamiselle ja oppilaslähtöiselle ope-

tukselle on se, että opettajalla on riittävästi aikaa oppilailleen. Tämä taas edellyttää kohtuullisen kokoisia oppilasryhmiä. Jokaisella opettajalla on kokemuksia siitä, minkälaisia vaikutuksia opetusryhmän koolla on ryhmän kanssa toimimiseen ja vuorovaikutukseen oppilaiden kanssa. Isoissa oppilasryhmissä opettaja ei voi parhaalla mahdollisella tavalla huolehtia oppilaiden ohjaamisesta, oppimisesta, turvallisuudesta ja ryhmän ilmapiiristä.

Opetusministeriön asiantuntijaryhmän mukaan perusopetuksen ryhmäkoko ei saa ylittää 20 oppilasta, kun tavoitteena on innostavaa ja yksilöllisyyden huomioivaa oppimisympäristö (OPM 2007: 44). Viime vuonna opetusministeriö teetti ryhmäkokoselvityksen, jossa todettiin, että perusopetuksen 8. luokan liikkunnan opetusryhmistä 45 % oli suurempia kuin 20 oppilasta. Lisäksi 11% ryhmistä oli todella suuria eli 25-34 oppilaan ryhmiä. Prosentit eivät ehkä ole hälyttävän huolestuttavia, mutta parannettavaa löytyy siis tältäkin saralta. Opetusryhmien pienentämissuunnitelmien tulisi totta kai näkyä myös liikunnanopettajien määrässä.

Puhuttaessa inklusiivisesta opetuksesta tulee opetusryhmien kokoon ja muihin opetusta tukeviin resurssihin kiinnittää erityistä huomiota. Yksi tai kaksi erityistä tukea tarvitsevaa oppilasta ei normaalissa opetusryhmässä mene ”helposti joukon jatkeena”, vaan heidän oppimisensa vaatii opettajalta paljon huomiota ja ajankäyttöä sekä toki myös osaamista. Tällöin opettaja ei välttämättä selviä yksin, vaan on perusteltua saada apua esimerkiksi kouluavustajilta. Valitettavasti tukiresurssit tuntuvat olevan varsin tiukassa. Törmäävätkö inklusiivisen opetuksen humanit ajatukset,

lasten tasavertaisesta kohtelusta ja kaikille yhtäläisestä oikeudesta oppia, nykyisinkin liian usein sellaiseen resurssipulaan, joka johtaa sekä integroidun oppilaan että oppilasryhmän hyvinvoinnin joutumiseen koetukselle - puhumattakaan opettajan jaksamisesta?

Yksin ei tarvitse pärjätä

Perehtyessäni Seija Blombergin tuoreeseen väitöstyöhön silmäni avautuivat sen suhteen, miten vaativiini ja jopa epäinhimillisiin työolosuhteisiin opettajat saattavat joutua heti ensimmäisinä työvuosinaan. Ongelmallisen tilanteesta tekee myös se, että uusi opettaja, joka muutenkin kamppailee pätevyyskriteerinsä kanssa, ei ehkä uskalla riittävän tomerasti vaatia apua, saati kertoa vaikeuksistaan muille opettajille. Tunnollinen opettaja luulee, että hänen on selvitävä yksin, vaikka ryhmässä on kolmekymmentä oppilasta, joista useampi erityisopetusta tarvitseva ja mahdollisesti joku jopa psyykkisesti sairas. Takana on tietenkin pelko, että leimautuu huonoksi opettajaksi – sellaiseksi, joka ei pärjää oppilaittensa kanssa. Ei voi kuin toivoa, että jokaisella nuorellakin opettajalla olisi niin paljon itsetuntoa ja rohkeutta, että uskaltaa ajoissa lähteä selvittämään tilannetta ja pyytämään apua. Toivottavaa myös on, että avunpyyntöön suhtaudutaan vakavasti ja apu ”saadaan paikalle” kohtuullisessa ajassa. Myös opettajien solidaarisuudessa toisiaan kohtaan voisi olla parannettavaa. Ehkä siltä vähän vieraammaltakin kollegalta tulisi kysyä useammin: ”Miten menee?” ja jäädä kuuntelemaan myös vastausta. Olkaamme toistemme tukena!